

GALLERI PALOMA, LINNÉGATAN 32, 16 MARS - 7 APRIL

FOTOGRAFI HOLOGRAFI

Det är inte alltid lätt att skriva om sig själv och om de intentioner som driver en till att konfronteras med offentligheten. Risker som missuppfattas ligger alltid på lur... Men jag skall i alla fall våga mig på ett försök.

FOTOGRAFISKA BILDER

Till övervägande del består denna utställning av fotografier – tekniskt sett i ordets mer konventionella bemärkelse, även om förarbetet varit ytterst komplicerat. Här är det inte fråga om ren, rak fotografi, snarare då om någonting som jag förmått nog vill kalla "fotografiska skulpturer".

Genom TV, tidskrifter och andra media avverkar vårt öga enormt stora mängder bilder, och i dag kan i stort sett vem som helst som är försedd med en kamera, ta godtagbara bilder i nästan alla situationer. Bilden har blivit en vara som "konsumeras" på kortast möjliga tid, oberoende av dess egenvärde.

Med min utställning vill jag försöka placera fotografien där jag är övertygad om att den i väsentlig omfattning hör hemma: till att bli ett meddelande, till att förmedla åt betraktaren en personlig upplevelse, en personlig tolkning, associationer kanske, i likhet med en konstnärlig etsning eller en litografi.

Jag avser inte att jämställa fotografi med begreppet "konst", eftersom detta ord innesluter i sig disparata och ofta felaktiga värderingar. Fotografi är en konst, och i denna nyans ligger även dess egenart.

Beteckningen "fotografiska skulpturer" som jag givit mina bilder, beror inte på någon konstnärlig inbilskhet, men på bildernas egen karaktär och på det faktum att varje bild endast existerar i ett enda exemplar som det skulle ta månader av arbete att göra om.

Någon reproduktion eller "kopiering" i vanlig bemärkelse är inte möjlig. De är med andra ord engångsföreteelser, unika i ordets egentliga bemärkelse.

HOLOGRAFISKA BILDER (HOLOGRAM)

Holografi och fotografi har egentligen ingenting gemensamt, annat än att båda är bildmedia. Om man "tar" ett fotografi, så kan man kanske säga att man "gör" ett hologram eller skapar ett.

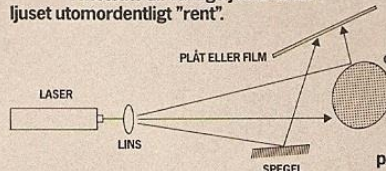
Hologrammet fungerar som ett fönster – ett fönster med minne!

Så tidigt som 1948 uppfann professor Dennis Gabor holografien, men tilldelades Nobelpriset först 1971 efter att lasern i sin tur uppfunnits av T.H. Maiman i början av 60-talet.

Laserljuset är nämligen nödvändigt för framställning av bra och skarpa hologram.

Laserljuset är monokromatiskt och koherent, vilket innebär att ljusvägen som lasern sänder har en enda färg och en enda våglängd, i motsats till en glödlampa t.ex., vars ljusväglängder går från infravärmestrålning och över en bra bit av spektrum.

I motsats till vanligt ljus är laserljuset utomordentligt "rent".

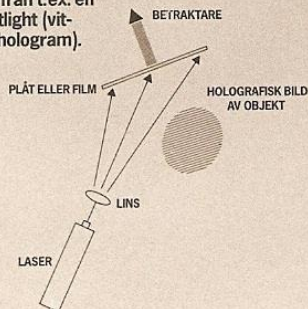

Ljuset som kommer ur lasern är inte mer än ca 5 mm i diameter. För att belysa objektet måste laserstrålen därför spridas genom en lins. Framför objektet har ställts en speciell fotografisk plåt (eller film). Kamera eller objektiv används överhuvudtaget inte!

Via en spegel belyser man indirekt plåten med laserljusets "solkatt". Samtidigt reflekterar objektet sin andel av laserljuset mot samma plåt.

När sedan plåten framkallats och blir belyst med laserljus ur samma vinkel som spegeln kastade sin solkatt, kommer en betraktare som ställt sig på "baksidan" av plåten, att se objektet fullständigt tredimensionellt!

Man kan också låta objektet sväva helt fritt i rummet, mellan betraktaren och plåten. Eller få det att sticka ut bara någon decimeter från plåten. I dag finns till och med hologram som kan betraktas i vanligt ljus från t.ex. en spotlight (vitljushologram).

Det är alltså fråga om ett helt nytt, smått fantastiskt media med oanade utvecklingsmöjligheter.

De fullt färdiga hologrammen jag ställer ut, är trots allt resultat av försök, av trevanden, eftersom stigarna vi trampar på ännu är i stort sett okända.

Vetskapen om holografins inneboende möjligheter gör att man ibland har en känsla av att den i dag står på samma nivå som fotografien vid sekelskiftet...

Men utvecklingen går fort. Vi har snart tryckta hologram, även om det tar några år innan tidningarna publicerar tredimensionella bilder.

Och fastän jag arbetat med holografi under drygt två år tillsammans med HANS BJELKHAGEN på Holograf AB, känner jag fortfarande rysningar när jag ser dessa överkligt tredimensionella bilder, upplevelsen är så överväldigande.

I utställningen ingår fyra hologram, däribland ett holografiskt porträtt av mig själv som dock inte är till salu, eftersom det än så länge finns ytterst få holografiska porträtt överhuvudtaget i världen.

Jag hade förmånen att närvara vid invigningen av Museum of Holography i New York, den 8 december 1976, och fick då möjlighet att jämföra vårt arbete "Tomorrow" som vi skänkt till samlingsarna med liknade hologram.

Till min förvåning var "Tomorrow" det enda stora vitljushologrammet och om jag får säga det själv, helt i en klass för sig.

Det märktes också på artiklarna i pressen som recenserade utställningen.

"Tomorrow" kommer att ställas ut på Museum of Modern Art under våren '77, och senare turnera i USA.

Tre av dessa hologram kommer att försälas i USA, av de totalt 15 – är större delen till salu under denna utställning, naturligtvis nummerade och signerade.

Priset – 8.000 kronor – är inte högt, eftersom hologrammen är unika i sitt slag.

De har tagit oss ett år att framställa med en helt ny teknik som vi själva utvecklat, och vars resultat det är oss en glädje att få visa upp.

Åke Sandström, född 1947 är – naturligtvis – fotograf till yrket och arbetar sedan 1970 inom Jan/Ralf-gruppen, företrädesvis med mode och reklam från sin studio på Drottninggatan 77 i Stockholm.

Han började som elev och assistent på Kamerabild 1965.

För närvarande innehar han för andra året ordförandeposten i GSR, Gruppen Svenska Reklamfotografer.

ÅKE SANDSTRÖM